

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัย เรื่องการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิจัยในบทนี้ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา
2. เพื่อศึกษาการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ตามแนวทฤษฎีการพัฒนานักศึกษาของซิกเกอริ่งทั้ง 7 ด้าน ตามการรายงานของนักศึกษา
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ตามแนวทฤษฎีการพัฒนานักศึกษาของซิกเกอริ่งทั้ง 7 ด้าน
4. เพื่อเสนอแนวทางที่ควรจะเป็นในการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีสุดท้าย ปีการศึกษา 2530 และอาจารย์ผู้ทำหน้าที่สอนระดับปริญญาตรีในชั้นปีสุดท้าย ปีการศึกษา 2530 ของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา คณะที่มุ่งศึกษา คือ คณะเกษตรศาสตร์บางพระ คณะสหกรรมศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี และคณะศิลปกรรม โดยมีจำนวนตัวอย่างประชากรทั้งหมด 458 คน และเก็บแบบประเมินตนเองและแบบสอบถามคืนได้ 426 คน คิดเป็นร้อยละ 93.54

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เช่น แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินตนเอง และแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ สำหรับสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักศึกษา ผู้บริหาร ส่วนกลาง และอาจารย์จากคณะต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และประวัติความเป็นมาของการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

2.2 แบบประเมินตนเอง สำหรับนักศึกษา ประกอบด้วย สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบประเมินตนเอง การรายงานของนักศึกษาตามแนวทฤษฎีการพัฒนานักศึกษาของซิกเกอริง และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

2.3 แบบสอบถาม สำหรับอาจารย์ ประกอบด้วย สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นของอาจารย์ตามแนวทฤษฎีการพัฒนานักศึกษาของซิกเกอริง และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แบบประเมินตนเอง และแบบสอบถามด้วยตนเอง จากนั้นได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ นำผลจากการศึกษามาประมวลเข้าด้วยกันแล้วเสนอในรูปแบบของความเรียง

2. แบบประเมินตนเองและแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

2.1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ข้อคำถามในตอนที่ 2 และ 3 (3.1) ในแบบประเมินตนเองและแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินตนเองของนักศึกษา และความคิดเห็นของอาจารย์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

- 2.3 ข้อคำถามในตอนี่ 3 (3.2) คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ด้วยการหาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเสนอเป็น 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและ-อาชีวศึกษา
- ตอนที่ 2 การศึกษาสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบประเมินตนเอง และแบบสอบถาม
- ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การพัฒนานักศึกษา ตามแนวทฤษฎีการพัฒนานักศึกษา ชิคเกอร์ริง ของนักศึกษาและอาจารย์
- ตอนที่ 4 การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ของนักศึกษาและอาจารย์
- 4.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษา
- 4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม เพื่อส่งเสริมนักศึกษา

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์ของวิทยาลัย ฯ พบว่ามุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีความชำนาญในด้านวิชาชีพทุกสาขา เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐ ดังนั้น วิทยาลัยจึงให้ความสำคัญทางด้าน การเรียนการสอนมากกว่าการวิจัย และการบริการสังคม

1.2 นโยบายของวิทยาลัย พบว่าได้ดำเนินการในทางปฏิบัติเพื่อสนองตอบต่อนโยบายในทุกด้าน คือ

- 1.2.1 จัดสัมมนาอาจารย์เพื่อเสริมความรู้และประสบการณ์
- 1.2.2 ขยายวิชาเพิ่มขึ้น และเปิดสอนระดับปริญญาตรีในส่วนภูมิภาคและบางวิทยาเขตในส่วนกลาง
- 1.2.3 พัฒนาหลักสูตรรายวิชา จัดทำประมวลการสอน สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ

- 1.2.4 ทำวิจัยประเภทต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับวิชาชีพ แล้วนำผลการวิจัยมาใช้
เพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ
- 1.2.5 สนับสนุนให้นักศึกษาออกฝึกงานตามวิชาชีพของนักศึกษากับเอกชน
ส่งเสริมให้รู้จักเสียสละช่วยเหลือสังคม เพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี
- 1.2.6 ส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งด้านบุคลากร เครื่องมือ
เครื่องใช้ และอุปกรณ์ เพื่อให้บังเกิดผลดีแก่นักศึกษาและสถาบัน
- 1.2.7 ฝึกให้นักศึกษาทำงานอย่างเต็มความสามารถ และฝึกให้นักศึกษา
สามารถประเมินผลงานได้ โดยการส่งเสริมการจัดการประกวด
ผลงานในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ

1.3 หลักสูตรของวิทยาลัย ฯ พบว่า

- 1.3.1 ในช่วงปี 2518 - 2525 การจัดการเรียนการสอนยังเข้าซ้อนกันอยู่
บ้างในระดับ ปวส. และระดับปริญญาตรี ซากเป้าหมายที่ชัดเจนใน
บางวิชา ซากความพร้อมทางด้านบุคลากร อุปกรณ์ และอาคารสถานที่
- 1.3.2 ในช่วงปี 2526 - 2528 จัดให้มีการสัมมนาอาจารย์ และพัฒนา
หลักสูตรรายวิชา จัดทำสื่อการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ทำให้การสอน
มีเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้น อุปกรณ์การสอนมีจำนวนมากขึ้น และสามารถ
นำไปใช้ประกอบการสอนได้ตรงกับความต้องการของแต่ละสาขาวิชาชีพ
มากขึ้น นักศึกษามีเป้าหมายการเรียนกระจำจชัด จึงเริ่มให้ความสนใจ
ในการเลือกวิชาเลือกอย่างกว้างขวาง รวมทั้งสนใจที่จะออกไปฝึกงาน
กับหน่วยงานภายนอก
- 1.3.3 ในช่วงปี 2529 วิทยาลัย ฯ ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและการสอน
มีการผลิตสื่อการสอน มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีทันสมัยมาเป็นอุปกรณ์
ช่วยสอน ทำการวิจัยเพื่อพิจารณาผลผลิตที่ตามมาประกอบการปรับปรุง
หลักสูตรการเรียนการสอน และผลิตสื่อการสอน

1.4 โครงการต่าง ๆ ของวิทยาลัย ฯ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษาโดยตรง ซึ่ง
ได้จัดให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วม และดำเนินโครงการในการนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่แก่ชุมชน เป็น
การช่วยให้นักศึกษามีพัฒนาการในด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามัคคี
ความเสียสละ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากขึ้น

1.5 กิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของนักศึกษา วิทยาลัย ฯ ให้จัดให้มีกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการนักศึกษาในด้าน

1.5.1 สติปัญญา

1. สนับสนุนให้นักศึกษามีโอกาสเรียนรู้ โดยใช้อุปกรณ์สมัยใหม่ เช่น โทรทัศน์ วีซีดีโอเทป ฯลฯ
2. จัดนิทรรศการส่งเสริมด้านวิชาการและวิชาชีพ และแข่งขันความเป็นเลิศทางวิชาการ ทั้งในการตอบปัญหา และการเขียนคำ-ประพันธ์
3. สโมสรนักศึกษาจัดให้นักศึกษาเข้ากลุ่มชมรมต่าง ๆ และให้นักศึกษาในชมรมได้มีโอกาสฝึกเขียนโครงการ เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

1.5.2 อาชีพ

1. จัดแข่งขันทักษะด้านวิชาชีพ เพื่อให้นักศึกษามีโอกาสแสดงความสามารถทางด้านการประกอบอาชีพ
2. จัดทัศนศึกษาเพื่อเสริมประสบการณ์ให้แก่ักศึกษาในด้านวิชาชีพ

1.5.3 ร่างกาย

1. จัดแข่งขันกีฬาวิทยาลัย ฯ ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค โดยให้นักศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ และวิทยาลัยสนับสนุนด้านงบประมาณ สถานที่ และความปลอดภัย
2. จัดชมรมนันทนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ
3. อบรมนักศึกษาให้รู้จักหลีกเลี่ยงและป้องกันตนเองเกี่ยวกับ

ยาเสพติด

1.5.4 บุคลิกภาพ

1. เชิญวิทยากรมาบรรยายและสาธิตการแสดงออกด้านกิจกรรม มารยาท เพื่อการวางตัวที่เหมาะสมในสังคม
2. เชิญวิทยากรที่มีความสามารถมาบรรยายเกี่ยวกับหลักการพูดที่ถูกต้อง

1.5.5 บำเพ็ญประโยชน์

1. ให้บริการวิชาการวิชาชีพแก่ชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร
2. บริจาคโลหิต
3. ทำความสะอาดวัดวาอารามและสาธารณสมบัติ

1.5.6 คุณธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและระเบียบวินัย

1. ให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกนั่งสมาธิเพื่อพัฒนาจิตใจ
2. คณะต่าง ๆ จัดกิจกรรมแสดงศิลปวัฒนธรรม และประเพณีของแต่ละภาค เพื่อเผยแพร่แก่ประชาชน

ตอนที่ 2 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบประเมินตนเองและแบบสอบถาม

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของนักศึกษา

ผู้ตอบแบบประเมินตนเองส่วนใหญ่เป็นชาย อายุของนักศึกษาส่วนใหญ่ 22 - 24 ปี น้าหนักของนักศึกษาส่วนมาก 50 - 59 ก.ก. โดยมีส่วนสูงอยู่ระหว่าง 160 - 164 ซม. เป็นส่วนมาก

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของอาจารย์

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย และมีประสบการณ์ในการทำงานในวิทยาลัย-เทคโนโลยีและอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ 4 - 7 ปี

ตอนที่ 3 วิเคราะห์การพัฒนานักศึกษาตามแนวทฤษฎีการพัฒนานักศึกษาของซิกเกอริง ตามการรายงานของนักศึกษา และความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

1. การพัฒนาสมรรถภาพ

ตามการรายงานของนักศึกษพบว่า การพัฒนาสมรรถภาพ นักศึกษามีการพัฒนาสมรรถภาพในระดับมาก ($\bar{x} = 3.69$) ข้อที่นักศึกษารายงานมากที่สุด คือ ความสามารถใช้มือในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว ($\bar{x} = 3.94$) ส่วนข้อที่พัฒนาน้อยที่สุด คือ ความสามารถ

ในการเขียนและอภิปรายความรู้และความคิดเห็น กับกล้าแสดงความคิดเห็นในการอภิปราย และ
โต้ตอบอย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.50$)

สำหรับความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาด้านพัฒนาสมรรถภาพ
อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) อาจารย์เห็นว่าข้อที่นักศึกษาพัฒนามากที่สุด คือ การปฏิบัติงาน
ด้านฝีมือ ($\bar{X} = 3.92$) และข้อที่พัฒนาน้อยที่สุด อาจารย์มีความเห็นว่านักศึกษามีความสามารถใน
การถ่ายทอดความคิดไปสู่การเขียนอย่างมีระบบ ($\bar{X} = 2.89$)

2. การพัฒนาอารมณ์

ตามการรายงานของนักศึกษาพบว่า การพัฒนาอารมณ์ นักศึกษามีการพัฒนาอารมณ์
ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) และข้อที่นักศึกษารายงานมากที่สุดคือ ความเชื่อมั่นในการตัดสินใจ
ได้อย่างรวดเร็วตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ($\bar{X} = 3.75$) ส่วนข้อที่พัฒนาน้อยที่สุด คือ นักศึกษา
ชอบเพื่อนต่างเพศและแอบคิดถึงเขาตลอดเวลา ($\bar{X} = 2.91$)

สำหรับความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาด้านพัฒนาอารมณ์ อยู่
ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) อาจารย์เห็นว่าข้อที่นักศึกษาพัฒนามากที่สุด คือ การปรับตัวให้
เข้ากับสภาพแวดล้อมและกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 3.68$) และข้อที่พัฒนาน้อยที่สุด อาจารย์มีความเห็นว่า
นักศึกษามีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเมื่อถูกกระทบทางอารมณ์ ($\bar{X} = 3.08$)

3. การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง

ตามการรายงานของนักศึกษาพบว่า การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง นักศึกษามี
การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) และข้อที่นักศึกษารายงานมากที่สุด
คือ ความรับผิดชอบ คือ เมื่อมอบหมายให้ทำงานใดนักศึกษาจะรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.34$) ส่วนข้อที่
พัฒนาน้อยที่สุดคือ เมื่อนักศึกษาตัดสินใจแล้วนักศึกษาจะไม่เปลี่ยนใจ ($\bar{X} = 3.52$)

สำหรับความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาด้านการพัฒนาความ
เป็นตัวของตัวเองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$) อาจารย์เห็นว่าข้อที่นักศึกษาพัฒนามากที่สุด
คือ ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 3.45$) และข้อที่พัฒนาน้อยที่สุด อาจารย์มี
ความเห็นว่ นักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.02$)

4. การพัฒนาความมีเอกลักษณ์

ตามการรายงานของนักศึกษาพบว่า การพัฒนาความมีเอกลักษณ์ นักศึกษามีการพัฒนา
ความมีเอกลักษณ์ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) และข้อที่นักศึกษารายงานมากที่สุด คือ ความเข้าใจ

ลักษณะนิสัยและความประพฤติของตนเอง ($\bar{X} = 4.14$) ส่วนข้อที่พัฒนาน้อยที่สุด คือ นักศึกษา
ลอกเลียนแบบบุคคลที่ตนชื่นชอบ เพื่อพัฒนาเป็นเอกลักษณ์ของตน ($\bar{X} = 2.65$)

สำหรับความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาด้านพัฒนาความมี
เอกลักษณ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$) อาจารย์เห็นว่าข้อที่นักศึกษาค้นพัฒนามากที่สุด คือ
นักศึกษาแสดงพฤติกรรมและการแต่งกายได้เหมาะสมกับเพศของตน ($\bar{X} = 3.48$) และข้อที่พัฒนา
น้อยที่สุด อาจารย์มีความเห็นว่า นักศึกษานิยมลอกเลียนแบบบุคคลที่เคยมาเป็นเอกลักษณ์ของตน
($\bar{X} = 2.73$)

5. ความมีอิสระในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ตามการรายงานของนักศึกษาพบว่า ความมีอิสระในการสร้างสัมพันธภาพระหว่าง
บุคคลมีการพัฒนาในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) และข้อที่นักศึกษารายงานมากที่สุด คือ ความมีอิสระ
ในการเลือกคบคนที่ตนพอใจ ($\bar{X} = 4.32$) ส่วนข้อที่พัฒนาน้อยที่สุด คือ นักศึกษามีเพื่อนมากทั้งใน
สถาบันและสถาบันอื่น ($\bar{X} = 3.40$)

สำหรับความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาด้านความมีอิสระใน
การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) อาจารย์เห็นว่าข้อที่
นักศึกษาค้นพัฒนามากที่สุด คือ ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อนต่างเพศโดยไม่ขัดเคือง
($\bar{X} = 3.53$) และข้อที่พัฒนาน้อยที่สุด อาจารย์มีความเห็น คือ ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม
บำเพ็ญประโยชน์ ($\bar{X} = 3.18$)

6. การกำหนดเป้าหมายในชีวิตอย่างชัดเจน

ตามการรายงานของนักศึกษาพบว่า การกำหนดเป้าหมายในชีวิตอย่างชัดเจน
นักศึกษามีการพัฒนาในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) และข้อที่นักศึกษารายงานมากที่สุดคือ ยึดการศึกษา
ของตนเองในปัจจุบันเป็นฐานในการเตรียมตัวเพื่อความมั่นคงของชีวิตในอนาคต ($\bar{X} = 4.05$)
ส่วนข้อที่พัฒนาน้อยที่สุดคือ ความสามารถในการวางแผนป้องกันปัญหาอย่างรอบคอบ ($\bar{X} = 3.52$)

สำหรับความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาด้านการกำหนด
เป้าหมายในชีวิตอย่างชัดเจนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$) อาจารย์เห็นว่าข้อที่นักศึกษาค้น
พัฒนามากที่สุดคือ นักศึกษามีความรู้ลึกที่ต่อดัชนีชี้นำที่กำลังศึกษาอยู่ ($\bar{X} = 3.62$) และข้อที่พัฒนา
น้อยที่สุด อาจารย์มีความเห็นว่า นักศึกษามีการวางแผนป้องกันและแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ
($\bar{X} = 2.96$)

7. การพัฒนาบุคลากร

ตามการรายงานของนักศึกษาพบว่า การพัฒนาบุคลากร นักศึกษามีการพัฒนาบุคลากรในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$) และข้อที่นักศึกษารายงานมากที่สุดคือ ด้านการยอมรับความคิดเห็นและการกระทำของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 4.12$) ส่วนข้อที่พัฒนาน้อยที่สุดคือ การทำกิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์และพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.24$)

สำหรับความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาด้านการพัฒนาบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$) อาจารย์เห็นว่าข้อที่นักศึกษาพัฒนามากที่สุดคือ นักศึกษายอมรับความคิดเห็นและการกระทำของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.50$) และข้อที่พัฒนาน้อยที่สุด อาจารย์มีความเห็นว่า นักศึกษามีการวางแผนอย่างรอบคอบเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต ($\bar{X} = 3.08$)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์แนวทางการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ตามการรายงานของนักศึกษา และความคิดเห็นของอาจารย์

4.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษา ตามการรายงานของนักศึกษา และความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษา ของอาจารย์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษา ตามการรายงานของนักศึกษาพบว่า แนวทางในการพัฒนานักศึกษา ควรพัฒนาในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า แนวทางที่ควรพัฒนามากที่สุด คือ ความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.58$) ส่วนแนวทางที่ควรพัฒนาน้อยที่สุด คือ การเมือง ($\bar{X} = 3.52$)

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาของอาจารย์ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานักศึกษาควรพัฒนาในระดับมาก ($\bar{X} = 4.71$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า แนวทางที่ควรพัฒนามากที่สุด คือ อาชีพ ($\bar{X} = 4.41$) ส่วนแนวทางที่ควรพัฒนาน้อยที่สุด คือ การเมือง ($\bar{X} = 3.55$)

4.2 ความคิดเห็นในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการพัฒนานักศึกษาตามการรายงานของนักศึกษาพบว่า กิจกรรมที่นักศึกษามีความเห็น ว่า ควรทำมากที่สุดอันดับแรกคือ สถาบันควรส่งเสริมให้นักศึกษามีโอกาสได้เรียนรู้โดยใช้อุปกรณ์สมัยใหม่ เช่น โทรศัพท์ ทีวีไอแพด ฯลฯ อย่างเพียงพอ และอันดับรองลงมาคือ ควรจัดส่งผลงานด้านฝีมือ เช่น ผลงานด้านวิชาช่าง เข้าประกวดในสถานที่ต่างๆ เพื่อความมีชื่อเสียงของสถาบัน และเพื่อฝึกทักษะของนักศึกษา และในอันดับที่ 3 นักศึกษามีความเห็น ว่า สโมสรนักศึกษาควรจัดอบรมเกี่ยวกับการฝึกพูดแก่นักศึกษา

ภาคเรียนละครั้ง เพื่อให้ นักศึกษามีบุคลิกและลักษณะการพูดที่ดี

สำหรับกิจกรรมที่วิทยาลัยทำอยู่แล้ว และควรจะทำต่อไป ตามการรายงานของ นักศึกษาพบว่า อันดับแรกนักศึกษามีความเห็น ว่า สโมสรนักศึกษาจัดให้นักศึกษาได้มีโอกาสพัฒนา ชุมชนที่ขาดแคลนและก้นดง โดยจัดเป็นกลุ่มในช่วงปิดภาคปลาย ใช้เวลาประมาณ 1 เดือน ประสานงานกับจังหวัด เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรและเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาชีพ ใน อันดับรองลงมาคือ นักศึกษามีความเห็น ว่า สโมสรนักศึกษาควรจัดให้นักศึกษาเข้ากลุ่มชมรมต่าง ๆ ให้นักศึกษามีโอกาสปฏิบัติจริงในเรื่องของการเขียนโครงการกิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นกิจกรรม ประจำของวิทยาลัย ๆ ให้สามารถดำเนินการและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจารย์ฝ่าย กิจกรรมนักศึกษาเป็นผู้ประเมินเมื่องานเสร็จเรียบร้อยแล้ว สำหรับอันดับที่ 3 นักศึกษามีความเห็น ว่า ควรจัดนิทรรศการเพื่อเสริมความรู้ด้านวิชาชีพ เพื่อพัฒนาความรู้ให้กว้างขวาง โดยให้นักศึกษา ร่วมกันจัดทุกคณะ โดยจัดปีละครั้งทุกสาขาวิชาชีพ

การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมนักศึกษาตามความคิดเห็นของอาจารย์มีความเห็นว่า กิจกรรมที่ควรทำมากที่สุดเป็นอันดับแรกคือ สถาบันควรส่งเสริมให้นักศึกษามีโอกาสได้เรียนรู้โดยใช้ อุปกรณ์สมัยใหม่ เช่น โทรทัศน์ วีดีโอเทป ฯลฯ อย่างเพียงพอ และสโมสรนักศึกษาควรจัด อบรมเกี่ยวกับการฝึกพูดแก่นักศึกษภาคเรียนละครั้ง เพื่อให้ นักศึกษามีบุคลิกและลักษณะการพูดที่ดี ส่วนอันดับรองลงมาคือ สถาบันให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพูดซึ่งแต่ละคณะได้ เชิญวิทยากรที่มีความ สามารถมาบรรยายเกี่ยวกับหลักการพูด เพื่อเป็นแบบอย่างให้นักศึกษาสามารถนำไปใช้เพื่อติดต่อ สื่อสารได้อย่างดี และในอันดับเดียวกันนี้ อาจารย์มีความเห็นว่าควรจัดส่งผลงานด้านฝีมือ เป็น ผลงานด้านวิชาช่างต่าง ๆ เข้าประกวดในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อความมีชื่อเสียงของสถาบัน และเพื่อ ฝึกทักษะของนักศึกษา สำหรับอันดับที่ 3 อาจารย์มีความเห็นว่า ควรเชิญวิทยากรมาบรรยายและ สาธิตการแสดงออกด้านกิริยา มารยาท แก่นักศึกษา เพื่อการวางตัวที่เหมาะสมในสังคม โดย สโมสรนักศึกษาเป็นผู้จัดอย่างน้อยปีละครั้ง และในอันดับเดียวกันนี้ อาจารย์มีความเห็นว่า ควรจัด ปฐมนิเทศนักศึกษาชั้นปีที่ 1 นอกสถานที่ โดยการเข้าค่ายพักแรมเพื่อเสริมประสบการณ์ในการอยู่ ร่วมกัน ให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นนักศึกษาและพลเมืองที่มีความรู้สึกที่ดีต่อสถาบัน โดยเลือก สถานที่จัดปฐมนิเทศที่สะดวกและปลอดภัยแก่นักศึกษา สำหรับแนวทางที่ควรทำต่อไป อาจารย์มี ความเห็นว่า อันดับแรกสโมสรนักศึกษาควรจัดให้นักศึกษาเข้ากลุ่มชมรมต่าง ๆ ให้นักศึกษามีโอกาส ปฏิบัติจริงในการเขียนโครงการกิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมประจำของวิทยาลัย ๆ ให้

สามารถดำเนินการและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจารย์ฝ่ายกิจกรรมนักศึกษาเป็นผู้ประเมินเมื่องานเสร็จเรียบร้อยแล้ว สำหรับอันดับรองลงมา อาจารย์มีความเห็นว่าเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองแก่นักศึกษา ควรจัดให้นักศึกษาได้มีโอกาสทัศนศึกษาที่สอดคล้องกับวิชาชีพ เช่น พาชมโรงงานผลิตต่าง ๆ และหน่วยธุรกิจ เพื่อเสริมประสบการณ์ด้านวิชาชีพโดยสถาบันสนับสนุน และมอบให้อาจารย์ในลักษณะวิชาที่สอดคล้องเป็นผู้จัดดำเนินการ อันดับที่ 3 อาจารย์มีความเห็นว่า สโมสรนักศึกษาควรจัดให้นักศึกษาได้มีโอกาสพัฒนาชุมชนที่ขาดแคลนและก้นकारเป็นกลุ่มในช่วงปิดภาคปลาย ใช้เวลาประมาณ 1 เดือน ประสานงานกับจังหวัด เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร และเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาชีพ

อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การอภิปรายผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. การศึกษาสถานภาพส่วนตัวของนักศึกษาและอาจารย์กลุ่มตัวอย่าง

จากการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบประเมินตนเอง เป็นนักศึกษาเพศชายมากกว่านักศึกษาหญิง ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่ประเภทวิชาที่วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาจัดสอนนั้น เป็นประเภทที่นักศึกษาชายเรียนมากกว่านักศึกษาหญิง เช่น คณะเกษตรศาสตร์ มีนักศึกษาชายมากกว่านักศึกษาหญิง คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี มีนักศึกษาชายมากกว่านักศึกษาหญิงมาก และเป็นคณะที่มีนักศึกษามากกว่าคณะใด ๆ ทั้งหมด นักศึกษาส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 22 - 24 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่เหมาะสมกับระดับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา วัลลา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2524 : 2) กล่าวว่า สภาพทั่วไปของนิสิตนักศึกษา คือ ผู้ที่อยู่ในวัย 17 - 18 ปี เป็นต้นไปจนถึง 21 - 22 ปีขึ้นไป ซึ่งในช่วงอายุวัยนี้ธรรมชาติของนักศึกษาจะเป็นคนมีความบริสุทธิ์ใจ มองโลกในแง่ดี ต้องการสังคมที่ดี ชีวิตที่ดีสำหรับทุกคนในสังคม สำหรับน้ำหนักนักศึกษามีน้ำหนักระหว่าง 50 - 59 กิโลกรัม และส่วนสูงส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 160 - 164 ซม.

สำหรับสถานภาพของอาจารย์พบว่า อาจารย์ที่ตอบแบบสอบถามเป็นอาจารย์ชายมากกว่าอาจารย์หญิง ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับจำนวนของนักศึกษา คือ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษามีนักศึกษาชายมากกว่านักศึกษาหญิง และอาจารย์มีประสบการณ์ในการทำงานในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ 4 - 7 ปี ซึ่งวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาได้รับ พ.ร.บ. ตั้งวิทยาลัยในปี 2518 รวมเวลาถึงปัจจุบัน 13 ปี กล่าวได้ว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ของ

วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา มีประสบการณ์พอสำหรับการเสนอแนวคิดเพื่อพัฒนานักศึกษา ซึ่ง เกษม สุวรรณกุล (2531 : 3) กล่าวว่า การที่จะให้บัณฑิตศึกษามีวิจารณ์ญาณใฝ่รู้ และมีความเป็นผู้นำนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง และก็เป็นบุคคลสำคัญที่จะมุ่งมั่นที่จะผลิตบัณฑิตออกไป เป็นบุคคลที่มีความรู้ มีความคิด และมีคุณธรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรินทร์ เศรษฐมานิต 2531 : 6) ซึ่งกล่าวว่า การสร้างผู้นำในอนาคตมิใช่เพียงให้เฉพาะความรู้เท่านั้น แต่ต้องสร้าง บัณฑิตให้สู่กระบวนการคิด คือ การวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และการสังเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่ง คำตอบ วิธีการ และแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ฉะนั้นถ้าอาจารย์ในวิทยาลัยเทคโนโลยีและ อาชีวศึกษามีประสบการณ์พอและตระหนักในความจริงของการผลิตบัณฑิต ก็จะทำให้โอกาสของการ พัฒนานักศึกษามีได้มาก

2. ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษา ตามแนวทฤษฎีการพัฒนานักศึกษาของซิคเกอร์ริง หัง 7 ด้าน ตามการรายงานของนักศึกษา และความคิดเห็นของอาจารย์

2.1 การพัฒนาสมรรถภาพ ตามการรายงานของนักศึกษาจากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีการพัฒนาสมรรถภาพในระดับมาก ซึ่งอาจเนื่องมาจากความมั่นใจของนักศึกษาในด้าน ของความสามารถในเนื้อหาวิชาที่ศึกษา ที่ตนมีความสามารถทำได้จริงในวิชาชีพนั้น ๆ และแนวทาง ของการศึกษาเป็นไปในแนวเดียวโดยตลอด ปัญหาที่จะเกิดจากสภาพแวดล้อมในเรื่องของการปรับตัว จึงไม่มี ฉะนั้นนักศึกษาจึงมีความมั่นใจมากในเรื่องของสมรรถภาพ ส่วนความคิดเห็นของอาจารย์มี ความเห็นว่า การพัฒนาสมรรถภาพของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์ ตั้งความหวังไว้สูงเกี่ยวกับตัวนักศึกษา และมีความต้องการให้นักศึกษามีการพัฒนาสมรรถภาพครบทุกด้าน เพราะการสอนในวิทยาลัย ๆ นั้น อาจารย์และนักศึกษามีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใกล้ชิดกันมาก และนักศึกษาก็เรียนวิชาชีพต่อเนื่องมาตลอด ดังนั้นอาจารย์จึงหวังว่า นักศึกษาน่าจะมีการพัฒนาได้ สูงตามที่อาจารย์กำหนดและสิ่งที่สอดคล้องกับความคิดของอาจารย์ คือ แนวทางพัฒนานักศึกษาของ ซิคเกอร์ริง (Chickering 1974) กล่าวว่า ความสามารถของแต่ละบุคคลนั้นเป็นความสามารถ ที่สะสมต่อเนื่องทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย และสังคม ซึ่งจะสามารถนำการพัฒนาทั้งสามด้านมาใช้ เพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จในชีวิต ทั้งด้านอาชีพ และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และ จากแนวคิดด้านสติปัญญาของ พรชูลี อาชวอรุณ (2524 : 9 - 13) กล่าวว่า หลังจากที่มีนิสิต และนักศึกษาได้ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นเวลา 4 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วนักศึกษาคควรได้ รับการพัฒนาด้านสติปัญญา ดังนี้

1. ทักษะทางภาษา รู้จักใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ทักษะทางปริมาณ มีความเข้าใจมโนทัศน์เบื้องต้นของคณิตศาสตร์ สถิติ
รากฐานของการบัญชี
3. ความรู้หลัก รู้จักมรดกทางวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ เข้าใจปัญหาสังคม
4. มีเหตุผล สามารถคิดอย่างมีเหตุผล วิพากษ์วิจารณ์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ได้
5. มีความอดทนอย่างนักวิชาการ มีเสรีภาพในการคิด
6. มีความละเอียดอ่อนสุนทรียภาพ มีความรู้ ความสนใจต่อศิลป วรรณคดี
7. มีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการและความคิดริเริ่ม
8. มีบูรณาการทางปัญญา มีความคิด ความเข้าใจ
9. มีความฉลาด และไหวพริบ
10. มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความรักในการเรียนรู้

และเมื่อพิจารณารายละเอียดในด้านของการพัฒนาสมรรถภาพของนักศึกษาและอาจารย์ มีความเห็นสอดคล้องกัน คือ นักศึกษารายงานว่า นักศึกษาใช้มือในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่ว สำหรับอาจารย์มีความเห็นว่า นักศึกษามีความสามารถปฏิบัติงานด้านฝีมือจากความสอดคล้องนี้อาจกล่าวได้ว่า นักศึกษามีความถนัดในด้านของทักษะ ซึ่งความสามารถของนักศึกษาในลักษณะนี้นับว่าสอดคล้องกันอย่างมากในจุดมุ่งหมายของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา คือ มุ่งเน้นให้นักศึกษามีทักษะทางด้านวิชาชีพ มีความรู้ มีความสามารถทำได้จริง และปรัชญาของวิทยาลัย ฯ กำหนดไว้ชัดเจน ในด้านมุ่งพัฒนาบุคคลให้มีความเชี่ยวชาญเชิงปฏิบัติการ และสามารถนำไปใช้เพื่อการประกอบอาชีพและบริการสังคมได้

สำหรับการพัฒนาสมรรถภาพ ข้อที่พัฒนาน้อยที่สุดตามการรายงานของนักศึกษา คือ ความสามารถในการเขียนและการอภิปรายความรู้และความคิดเห็นกับกล้าแสดงความคิดเห็นในการอภิปรายและโต้ตอบอย่างมีเหตุผล อาจเป็นเพราะขาดการฝึกในด้านของการเขียนและการพูด สถาบันมุ่งเน้นให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติมาก (ศักดิ์ กองสุวรรณ, สัมภาษณ์) ได้กล่าวว่า หลักสูตรวิชาชีพของวิทยาลัย ฯ บรรจุไว้มาก จนไม่สามารถจะเสริมความรู้ใดที่ยังขาดไม่สมบูรณ์แก่นักศึกษาได้ และเวลาเพียง 2 ปีที่นักศึกษาเข้ามาเรียนในระดับปริญญาตรีก็น้อยเกินไปที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของนักศึกษาได้ และเท่าที่เป็นอยู่ปรัชญาของวิทยาลัย ฯ ก็คือ ต้องการพัฒนาอาชีพ ฉะนั้น การเรียนการสอนและความสนใจของนักศึกษาจึงมุ่งเน้นในด้านของการมีทักษะในการทำงานได้ และในข้อที่พัฒนาน้อยที่สุดจากความคิดเห็นของอาจารย์ ที่มีต่อนักศึกษาซึ่งนับว่าเป็นความคิดต่อเนื่อง

สอดคล้องกับการรายงานของนักศึกษาคือ อาจารย์เห็นว่านักศึกษามีความสามารถในการถ่ายทอดความคิดไปสู่การเขียนอย่างมีระบบ อาจจะทำให้ได้ว่า เมื่อนักศึกษาไม่ได้รับการฝึกและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ก็อาจทำให้นักศึกษาขาดประสบการณ์ทางด้านนี้ และทำให้เกิดการละเลยไม่ให้ความสนใจอย่างจริงจัง และถือว่าเป็นเรื่องไม่สำคัญ จึงเป็นสิ่งที่บังเกิดผลเสียแก่นักศึกษาอย่างมาก ควรได้ปรับปรุงแนวคิดและการสอน ดังที่ สุชา จันท์เอม (2520 : 76 - 80) กล่าวว่า การศึกษาจะมีประสิทธิภาพเพียงใดต้องขึ้นอยู่กับ การอ่านที่สามารถวิจารณ์และสรุปได้ มีสมาธิในการจดบันทึกส่วนที่สำคัญได้ และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอภิปรายไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ฝึกควบคู่กันไปกับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ

2.2 การพัฒนาอารมณ์ จากการรายงานของนักศึกษาและความคิดเห็นของอาจารย์พบว่า นักศึกษามีการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากการเรียนของนักศึกษาของวิทยาลัย ฯ นั้นต้องปฏิบัติด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ นอกจากบางลักษณะวิชาเท่านั้นที่นักศึกษาต้องปฏิบัติร่วมกัน ดังนั้นโอกาสที่นักศึกษจะได้ฝึกการปรับตัวรับอารมณ์จึงมีน้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนานักศึกษาของซิกเกอร์ริง (Chickering 1974) กล่าวว่า บุคคลจะแสดงออกโต้ตอบในลักษณะต่าง ๆ กัน มีความต้องการเป็นตัวของตัวเอง มีแรงผลักดันที่รุนแรงต่อสิ่งเร้า ต้องการความเป็นอิสระในการคิดและแสดงอารมณ์ จากผลการศึกษาของ บุรด์ชัย จงกลณี (2525 : 28) ได้ศึกษาลักษณะนิสัย ความต้องการ และอารมณ์ ตลอดจนปฏิกิริยาต่าง ๆ ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไปพบว่า นักศึกษามีความสนใจในสิ่งต่าง ๆ มากมาย มีความใจกว้าง กระตือรือร้น รู้จักเสียสละ มีความต้องการเห็นความยุติธรรมเกิดขึ้นในสังคม และพร้อมที่จะทำงานและเสียสละความสุขส่วนตัว อุทิศตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมด้วย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, พวงทิพย์ ชัยพิบาลสุษะดี และ พนิดา คามาพงศ์ (2527 : 147) ที่ศึกษาพบว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบต่อสังคมค่อนข้างสูง และเป็นคนมีอุดมคติ โดยเห็นด้วยอย่างมากในข้อที่ว่า "ทุกคนควรจะต้องเสียสละเวลาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นหรือประเทศชาติของตน" และ แซนฟอร์ด (Sanford : 1962) ได้กล่าวถึง นิสิตนักศึกษาว่าเป็นพวกที่ต้องการความเป็นตัวของตัวเอง มีแรงผลักดันที่รุนแรงต่อสิ่งเร้า มีความขัดแย้งในเรื่องคุณธรรม ชอบแสดงออก มีความคับข้องใจ มีความต้องการเข้าสู่กลุ่มเพื่อน ต้องการความเป็นอิสระในการคิดและแสดงอารมณ์ การจัดอารมณ์ได้นั้นมีพื้นฐานมาจากการรู้จักควบคุมสภาวะจิตใจของตนเองเป็นสำคัญ และข้อที่นักศึกษารายงานมากที่สุดในเรื่องของการพัฒนาอารมณ์ คือ นักศึกษามีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว ตามความรู้สึกนึกคิด

ของตนเอง อาจเนื่องจากการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัย ฯ มีความมั่นใจในสิ่งที่ตนสามารถ จึงทำให้ตัดสินใจ ได้รวดเร็วด้วยตนเอง และสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการศึกษาของซิคเกอร์ริง (Chickering 1974) กล่าวว่า บุคคลต้องการคิดและมีความเป็นอิสระในการแสดงอารมณ์ของตนเอง ซึ่ง ฉวีวรรณ สุขพันธ์โพธาราม (2527 : 85 - 87) ได้กล่าวว่า พัฒนาการทางอารมณ์ดังกล่าว เป็นผลมาจากภาวะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและการเรียนรู้ในสังคมมากขึ้น การได้รู้จักคิดเป็นตัวของตัวเอง ความคิดอยากเป็นอิสระต้องการให้สังคมยอมรับของนักศึกษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้วัยรุ่นยังปรับตัวไม่เข้ารูปเข้ารอย ต้องมีการชี้แนะที่เหมาะสม มิฉะนั้นเรื่องเล็กอาจเป็นเรื่องใหญ่เกินเหตุได้ง่าย ดังนั้นควรเสริมสร้างให้วัยรุ่นมีอารมณ์ดี คือ สภาพการแสดงออกทางความคิด ความรู้สึกที่ลึกซึ้ง โดยได้ผ่านการศึกษา ฝึกทดลอง และการได้ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง อารมณ์ดีจะมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับหรือต่อต้านสังคมขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา และองค์ประกอบบุคลิกภาพของวัยรุ่นแต่ละคนเป็นเกณฑ์ ถ้าเป็นผู้ที่มีสติปัญญาดี มีสภาพภูมิหลังจากการอบรมเลี้ยงดูและอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ลักษณะอารมณ์ดีจะมีความมั่นใจตนเอง ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่แม้จะมีสติปัญญาดีแต่สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมหรือสติปัญญาไม่ดี และสภาพแวดล้อมไม่สนับสนุน อารมณ์ที่เกิดจะเป็นลักษณะผิวเผินไม่มีหลักการของตนเอง อาจเป็นลักษณะการเลียนแบบ ฉะนั้นการที่ผู้ใหญ่เข้าใจธรรมชาติของวัยรุ่นจะใช้เป็นเครื่องมือได้อย่างดี ในการสร้างอารมณ์ดีที่พึงามให้แก่วัยรุ่น สำหรับข้อที่พัฒนาน้อยที่สุด คือ นักศึกษาชอบเพื่อนต่างเพศและแอบคิดถึงเขาตลอดเวลา เป็นข้อที่นักศึกษามีการพัฒนาน้อยมาก อาจเป็นเพราะว่านักศึกษายังอยู่ในวัยคาบเกี่ยว ในระยะวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนปลาย ฉะนั้นการพัฒนาอารมณ์ในด้านนี้จึงยังไม่เป็นผู้ใหญ่เพียงพอ จึงทำให้นักศึกษาแสดงออกของอารมณ์ยังไม่เหมาะสม

สำหรับอาจารย์เห็นว่า ข้อที่นักศึกษามีการพัฒนาด้านอารมณ์มากที่สุดคือ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและกลุ่มเพื่อน ซึ่งอาจเป็นเพราะนักศึกษาต้องปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม ทั้งในด้านการเรียนและการฝึกงาน นักศึกษาจะต้องมีการปรึกษาหารือเสนอแนะแนวคิดซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดผลผลิตที่ดี ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ และวิทยาลัย ฯ มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อปลูกฝังความเป็นนักวิชาชีพที่ดีในอนาคต และความผูกพันในกลุ่มเพื่อนร่วมสถาบัน (ธรรมบุญ ฤทธิมณี, สัมภาษณ์) สำหรับข้อที่พัฒนาน้อยที่สุด อาจารย์มีความเห็นว่า นักศึกษามีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเมื่อถูกกระทบทางอารมณ์ อาจเนื่องจากสภาพการเรียนการสอน และลักษณะวิชาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษามีความมั่นใจในตนเอง สามารถปฏิบัติ

งานในสายวิชาชีพของตนอย่างผู้มีทักษะสูง มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงงานที่ตนรับผิดชอบ
ดังนั้นส่วนที่จะต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน โอกาสในการปรับตนเองเข้ากับผู้อื่นจึงมีน้อย

2.3 การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง จากการรายงานของนักศึกษาพบว่า
นักศึกษามีการพัฒนาในระดับมาก อาจเนื่องจากนักศึกษาของวิทยาลัย ฯ มีอายุค่อนข้างสูง จึงมี
ความต้องการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ตลอดจนการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง นักศึกษาต้องมี
การตัดสินใจเพื่อการดำเนินงาน (วงศ์เทพ โรจนถาวร, สัมภาษณ์) กล่าวว่า นักศึกษาต้องการ
การสั่งงานหรือมอบหมายงานจากอาจารย์อย่างมีเหตุผล ไม่ชอบการขึ้นำซ้ำซาก นักศึกษามีความ
เป็นตัวของตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาของซิกเกอร์ริง (Chickering 1974)
กล่าวว่า การเป็นตัวของตัวเองนั้น คือ ต้องการพึ่งตนเอง สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้
อย่างดี ได้รับการยอมรับในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่ง โจเซฟ โวลเป้ และ
อาร์โนลด์ เอ.ลาซารัส (Joseph Wolpe and Arnold A. Lazarus 1972) ที่ได้ให้คำจำกัด
ความของพฤติกรรมกล้าแสดงออกว่า หมายถึง การแสดงออกทั้งหลายที่แสดงถึงสิทธิและความรู้สึก
ส่วนบุคคล ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมไปถึงการปฏิเสธการขอร้องที่ไร้เหตุผล การแสดง
ความรักและการยกย่องชมเชย กล้าแสดงความคิด วิพากษ์วิจารณ์ จะเห็นได้ว่าพฤติกรรม
กล้าแสดงออกนั้น คลุมถึงความสามารถในการแสดงออก 4 ประการ คือ

1. ความสามารถที่จะพูดคำว่า "ไม่"
2. ความสามารถในการขอร้อง
3. ความสามารถในการแสดงความรู้สึกทั้งทางบวกและลบ
4. ความสามารถในการเริ่มต้น คำเนิการ และจบการสนทนา

พอจะกล่าวได้ว่า นักศึกษาจะสามารถศึกษาเล่าเรียนและเป็นบุคคลผู้มีความสามารถ
ของสังคม การได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้ถึงศักยภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องให้ความสนใจ
โดยเฉพาะการพัฒนาด้านความเป็นตัวของตัวเอง เพราะเมื่อได้รับการพัฒนาที่ถูกต้องจะทำให้
บุคคลนั้นเป็นคนสมบูรณ์ของสังคม เข้าใจความจริงทั้งตนเองและผู้อื่นได้

สำหรับความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับการพัฒนานักศึกษาด้านการพัฒนาความเป็นตัว
ของตัวเองอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเป็นเพราะอาจารย์ผู้สอนมองเห็นว่านักศึกษายังไม่มี
ความเป็นตัวของตัวเองมากนัก น่าจะได้มีการปลูกฝังความเป็นตัวของตัวเองอีกในด้านต่าง ๆ
ดังนี้ ธิตาร์ตัน บุญบุษ (2525 : 260) กล่าวว่า การจะเป็นตัวของตัวเอง ต้องเคารพความ
เป็นตัวของตัวเอง สามารถแยกความรู้สึกภายในของตนจากความ เป็นจริงภายนอกได้ มองตนเอง

และผู้อื่นในรูปที่เป็นไปได้ ไม่ใช่ด้วยอารมณ์ มีพฤติกรรมโต้ตอบต่ออุคมาการที่เป็นนามธรรม เช่น ความยุติธรรม มีความสามารถที่จะรวบรวมผสมผสานแนวความคิดต่าง ๆ มีการแสดงออกของความรู้สึกลอยอย่างมีชีวิตชีวา และมีอารมณ์ขัน จากการรายงานของนักศึกษาและความคิดเห็นของอาจารย์ มีความเห็นสอดคล้องกันและเห็นว่า มีการพัฒนามากที่สุด คือ เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานใด นักศึกษาจะมีความรับผิดชอบ ซึ่งอาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนของวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเน้นหนักไปทางด้านปฏิบัติ นักศึกษาจะต้องมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย และกระทำงานประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งนักศึกษายึดถือเป็นเรื่องสำคัญ และนักศึกษาได้ยึดถือการศึกษาในปัจจุบันเป็นรากฐานของการประกอบอาชีพสำหรับการพัฒนาน้อยที่สุด ตามการรายงานของนักศึกษา คือ เมื่อนักศึกษาตัดสินใจแล้วนักศึกษาก็จะไม่เปลี่ยนใจ อาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนในวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษา อาจารย์และนักศึกษามีความใกล้ชิดกันมาก สิ่งใดที่ถูกต้องด้วยเหตุด้วยผลแล้วนักศึกษาก็ยินดีที่จะเปลี่ยนไปสู่วิธีการที่ถูกต้องนั้น ตามคำแนะนำของอาจารย์ และถ้าสิ่งใดที่นักศึกษาคิดว่าถูกต้อง นักศึกษาจะไม่เปลี่ยนใจ เพราะมีความมั่นใจในความสามารถของตน ซึ่ง ฮีรฟงศ์ ประสงค์ลาภ (2528 : 77) กล่าวว่า อาจารย์ในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษากับนักศึกษาอาจมีความคุ้นเคยกันในฐานะส่วนตัว เช่น เคยเรียนร่วมสถาบันเดียวกัน เคยเป็นครู เคยเป็นศิษย์กันมาก่อน เคยทำงานร่วมกัน เช่น เคยรับราชการกระทรวง กรม กองเดียวกัน เคยสัมมนาร่วมกัน ฯลฯ และข้อที่อาจารย์มีความเห็นในการพัฒนาน้อยที่สุด คือ นักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน อาจเนื่องจากนักศึกษาไม่มีความมั่นใจในการพูดเพื่อแสดงความคิด ซึ่งอาจเกิดจากไม่ได้รับการฝึกในเรื่องการพูดเพื่อความเข้าใจ เพราะถือว่างานใดก็ตามเมื่อทำได้ก็ถือว่าใช้ได้ เพราะลักษณะวิชาที่เรียนนั้น ไม่ได้รับการส่งเสริมการพูด ซึ่งอาจเนื่องมาจากวิธีการสอนของอาจารย์ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติมากกว่าได้

2.4 การพัฒนาความมีเอกลักษณ์ ตามการรายงานของนักศึกษาพบว่า การพัฒนาความมีเอกลักษณ์ นักศึกษามีการพัฒนาอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากนักศึกษามีความสนใจในความมีอิสระในการปกครองตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีจุดมุ่งหมายในเรื่องของคุณงามความดี และ ซิคเกอร์ริง (Chickering 1974) กล่าวว่า การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน ซึ่งรวมถึงความสามารถ อารมณ์ และความมีอิสระในการปกครองตนเอง แสดงความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่ง อีริกสัน (Erikson 1959 : 83 - 91) ได้กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยเริ่มต้นที่สำคัญในการสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน เพราะจะต้องทำความเข้าใจให้ได้ในเรื่องของการปฏิบัติตัวตามเพศของตน

เพื่อจะได้ไม่เกี่ยวข้องกับเพื่อนผิด ๆ มีศีลธรรม รู้จักยอมรับตนเอง และข้อที่นักศึกษารายงานว่ามีการพัฒนามากที่สุดคือ นักศึกษาเข้าใจลักษณะนิสัยและความประพฤติของตนเอง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่านักศึกษามีความมั่นใจในการพัฒนาเอกลักษณ์เฉพาะตนเป็นอย่างมาก ซึ่งในความคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ วัลลา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530 : 118 - 120) ที่กล่าวว่า มหาวิทยาลัยมีหน้าที่ผดุงไว้ซึ่งข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ การค้นคว้า และการอบรมสั่งสอนให้คนพัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญา ความคิด อารมณ์ ความประพฤติ สังคม การเมือง และการยกระดับจิตใจเยี่ยงบัณฑิตชน หน้าที่ของมหาวิทยาลัยในการพัฒนานักศึกษามีแนวทางดังต่อไปนี้คือ

การพัฒนาเอกลักษณ์บุคคล คือ พัฒนาให้เป็นคนที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความพอใจและภูมิใจในความเป็นมนุษย์ ซึ่งการพัฒนาเอกลักษณ์นี้มุ่งพัฒนาด้านสติปัญญา ให้เป็นผู้รู้จักคิดในสิ่งที่เกิดประโยชน์เต็มที่ในชีวิต ด้านทัศนคติให้มองทุกสิ่งทุกอย่างด้วยความรัก ความเมตตา ความเข้าใจ ไม่มองทุกอย่างอย่างขิงขัง และแสดงออกทางพฤติกรรมและวาจาอย่างงดงาม สำหรับด้านจริยธรรม ควรตระหนักในสำคัญของการพัฒนาจิตใจ มีวาจาสุจริต ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และด้านบุคลิกภาพซึ่งควรส่งเสริมให้นักศึกษามีโอกาสพัฒนาร่างกายให้แข็งแรง มีการแสดงออกที่ดี เป็นที่นิยมของคนทั่วไป รวมถึงการแต่งกายที่เหมาะสม

สำหรับความคิดเห็นของอาจารย์ เกี่ยวกับการพัฒนาความมีเอกลักษณ์อยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากอาจารย์มีความเห็นว่า การพัฒนาด้านนี้นักศึกษาควรอยู่ในระดับที่ต้องมีการพัฒนาต่อไป จนถึงความพร้อมของบุคคลในการก้าวขึ้นสู่การพัฒนาที่สูงขึ้น เป็นผู้ที่มีความสนใจกว้างขวาง ว่องไว มีประสิทธิภาพในการติดต่อกับบุคคลอื่น (Harrison G. Gough : 1969) และข้อที่อาจารย์มีความเห็นว่าพัฒนามากที่สุด คือ นักศึกษาแสดงพฤติกรรมและการแต่งกายได้เหมาะสมกับเพศของตน คงจะเป็นที่ยอมรับว่าในปัจจุบันกลุ่มคนที่มีความเบี่ยงเบนทางเพศนั้น นับวันแต่จะมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากภาวะการสภาพแวดล้อมทั่วไปของโลกที่แผ่กระจายแนวคิดทั้งด้านดีและเลวไปทั่วโลก และประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสังคม ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่สถาบันให้ความสนใจแก่นักศึกษาเป็นอันมาก ซึ่ง แฮร์ริสัน จี. กัฟ (Harrison G. Gough : 1969) กล่าวว่า ลักษณะของความเป็นบุรุษและสตรีนั้น ถ้าเป็นสตรีจะมีความสนใจในกิจกรรมของสตรี ออทน อ่อนโยน มีความเห็นอกเห็นใจ และชอบช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งจะไม่สนใจในกิจกรรมของเพศชาย เช่น คีอรั้น หัวแข็ง ไม่มีความอดทนต่อความล่าช้า ลังเล และตรงไปตรงมา ฉะนั้นเรื่องของการแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสมกับเพศจึงเป็นเรื่องที่ควรพัฒนาอย่างยิ่ง

สำหรับข้อที่พัฒนาน้อยที่สุด ตามการรายงานของนักศึกษาและความคิดเห็นของอาจารย์ในเรื่องของการพัฒนาเอกลักษณ์ ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันคือ มีความเห็นว่า นักศึกษานิยมลอกเลียนแบบบุคคลที่ที่เค่นมาเป็นเอกลักษณ์ของตน อาจเนื่องจากนักศึกษามีความเชื่อมั่นและมีความเป็นตัวของตัวเองสูง จึงไม่นิยมการลอกเลียนแบบบุคคลอื่น จากแนวคิดของอารี เพชรสุค (2530 : 221) กล่าวว่า เมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้นเด็กจะเริ่มเข้ากลุ่มเพื่อน รุนราวคราวเดียวกัน เด็กจะเลียนแบบจากเพื่อน จากผู้ใหญ่ เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นก็เลียนแบบจากคนที่ตนสนใจ เช่น คาราภาพยนตร์บ้าง ผู้ใหญ่ที่ตนรักใคร่นับถือบ้าง ดังนั้น ผู้ใหญ่ในสังคมควรจะต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี แต่นักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 22 - 24 ปี ซึ่งเป็นวัยรุ่นตอนปลาย และเป็นวัยที่ไม่สนใจการเลียนแบบจากผู้อื่น

ฉะนั้นพอจะกล่าวได้ว่า การพัฒนาเอกลักษณ์เฉพาะตนนั้นเป็นงานหลักที่ต้องให้ความสนใจ เพราะการสร้างภาพพจน์เอกลักษณ์เฉพาะตนครอบคลุมกิจกรรมหลายอย่าง และลักษณะนั้นจะอยู่กับบุคคลนั้นอย่างถาวรในที่สุด

2.5 ความมีอิสระในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ตามการรายงานของนักศึกษาพบว่า ความมีอิสระในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีการพัฒนาในระดับมาก อาจเนื่องจากจำนวนนักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษามีจำนวนไม่มากมายเท่ามหาวิทยาลัยอื่น ๆ และโอกาสที่นักศึกษาจากคณะต่าง ๆ จะได้มาทำงานส่วนรวมร่วมกัน มีอยู่มากพอควร นักศึกษาได้มีโอกาสปรึกษาหารือกัน และสถาบันสนับสนุนให้นักศึกษาได้ออกฝึกงาน มีโอกาสได้พบปะกับบุคคลภายนอก เพื่อการติดต่อประสานงานซึ่งนักศึกษาจะสามารถในการเลือกคบคน รวมทั้งเรียนรู้ที่จะปรับจิตใจและพฤติกรรมของตนเอง ให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ และ ชิคเกอร์ริง (Chickering 1974) กล่าวว่า ความสามารถในการเลือกคบคน ซึ่งรวมทั้งต้องเรียนรู้ที่จะปรับจิตใจและพฤติกรรมของตนเอง ให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ เพราะการแสดงออกทางอารมณ์ของบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และเกิดควบคู่ไปกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอีกด้วย และ ฮอลันเดอร์ (Hollander 1981 : 320) ได้อธิบายถึงการปฏิสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ ชิคเกอร์ริง ว่า การปฏิสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์เบื้องต้นที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เกิดเป็นพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์ร่วมกัน และข้อที่นักศึกษารายงานว่ามีการพัฒนามากที่สุด คือ ความมีอิสระในการเลือกคบคนที่ตนพอใจ เนื่องจากนักศึกษาโตพอที่จะสามารถเลือกคบคนได้ นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่าบุคคลลักษณะใดที่ตนควรจะเลือกคบ ดังที่ สตรองแมน (Strongman 1978 : 205) กล่าวว่า เมื่อใดที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อาจเป็นการเผชิญหน้า

หรือไม่ก็ตาม การแสดงออกของอารมณ์ย่อมเกิดขึ้นโดยที่บุคคลจะสังเกต พิจารณาลักษณะการแสดงออกที่ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง นำไปสู่พฤติกรรมตอบสนอง เกิดเป็นปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างบุคคล ตลอดเวลาที่จะเข้าใจสาเหตุของการแสดงออกทางอารมณ์ของบุคคล และนักศึกษาในปีสุดท้ายนี้ ก็มักจะสำเร็จการศึกษาแล้ว จึงนับว่ามีความจำเป็นมากในด้านของการเลือกคบคนและสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ และข้อที่มักมีการพัฒนาน้อยที่สุด คือ นักศึกษามีเพื่อนมากทั้งในสถาบันและสถาบันอื่น จากการที่นักศึกษาไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับเพื่อนทั้งในสถาบันและสถาบันอื่นนั้น อาจเป็นเพราะ นักศึกษาต้องใช้เวลามากในการฝึก ซึ่งต้องมีความรับผิดชอบและทำด้วยตนเอง มุ่งความสำเร็จของงานเป็นสำคัญ และแนวทางการศึกษาของนักศึกษาก็เป็นเช่นนั้นมาตลอด และนักศึกษาไม่ให้ความสนใจในการคบเพื่อนเท่าที่ควร ประกอบกับคณะต่าง ๆ ของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาตั้งอยู่ตามวิทยาเขตต่าง ๆ ทำให้โอกาสพบปะของนักศึกษาต่างคณะเป็นได้ยากมาก จึงทำให้นักศึกษาไม่กระตือรือร้นในการคบหาเพื่อนทั้งเพศเดียวกัน และเพื่อนต่างเพศ

สำหรับความคิดเห็นของอาจารย์ในด้านของความสัมพันธ์ในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจารย์อาจมองในจุดนี้กว้างกว่านักศึกษา จึงมองเห็นการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่นักศึกษาเห็นว่าการพัฒนาในด้านนี้อยู่ในระดับมาก จากความคิดเห็นของอาจารย์ที่ไม่สอดคล้องกับความคิดของนักศึกษาอาจเนื่องจาก อาจารย์มีความมุ่งหวังในการพัฒนานักศึกษาให้มีการพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้น เพื่อการเข้าไปสู่สังคมได้อย่างมีความสุข เพราะการไปสู่สังคมนอกนั้นจะต้องพบกับบุคคลหลายประเภท ซึ่ง ธิตาร์ตัน บุญนุช (2530 : 126 - 127) ได้กล่าวว่า การพัฒนาสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลแบบผู้ใหญ่ต้องมีสัมพันธ์ภาพกับบุคคลต่างเพศ ความสัมพันธ์กับบุคคลต่างเพศแบบผู้ใหญ่ นั้น จะสะท้อนถึงการสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปันและมีส่วนร่วมในความหวัง ความรัก ความกลัว ความสงสัย ความทะเยอทะยาน อารมณ์ และความนึกคิดต่าง ๆ นอกจากนั้นสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนแบบผู้ใหญ่ ต้องมีความไว้วางใจและความเป็นตัวของตัวเอง ถึงแม้จะมีความคิดที่แตกต่างและการไม่ลงรอยกันในบางครั้ง แต่ความสัมพันธ์ก็คงอยู่จนถึงเวลาที่แยกจากกัน และอย่างน้อยควรมีเพื่อนที่ถูกต้องใจและดีเพียง 2 - 3 คน และข้อที่อาจารย์มีความเห็นว่าพัฒนามากที่สุดคือ ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อนต่างเพศโดยไม่ขัดเคือง อาจเป็นเพราะนักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาจากคณะต่าง ๆ นั้นแยกกันอยู่ โอกาสพบปะของนักศึกษามีน้อยมาก แต่กิจกรรมที่ต้องมาทำร่วมกันนั้นจะเป็นไปโดยสมัครใจของนักศึกษาเอง และนักศึกษาจะต้องทำงานร่วมกัน เริ่มจากการวางแผน ดำเนินการ จนถึง ประเมินผล ดังนั้น เมื่อทุกคนต้องมาทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน จึงทำให้เกิดความ

ร่วมมือเพื่อผลสำเร็จร่วมกัน และ ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2522 : 230 - 232) กล่าวว่า บุคลิกภาพของบุคคลที่สังคมต้องการ คือ ต้องเป็นคนที่มีความพอดี เข้าใจสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง เป็นคนที่เจริญด้วยคุณภาวะซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. ลักษณะของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
2. ลักษณะการสัมพันธ์อย่างอบอุ่นกับผู้อื่นไม่แบ่งแยกเป็นศัตรูกัน
3. ลักษณะความมั่นคงในอารมณ์
4. ลักษณะการมองความจริง การใช้ทักษะตลอดจนแปลความหมายให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง มีลักษณะในการทำงาน มีการแสดงออกที่ฉลาด
5. รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง
6. มีปรัชญาชีวิตที่แน่นอน มีเหตุผล รู้จักนำประสบการณ์มาใช้ในการดำเนินชีวิตตนเองได้

สถาบันจึงควรสร้างลักษณะประจำตัวนักศึกษาคือ ความมั่นใจในตนเอง ไม่ท้อแท้ เกรงกลัวอำนาจใด ๆ ทั้งสิ้น ทำให้เป็นคนมองเห็นความดีงามของตนเอง และสามารถปรับแนวความคิดของตนเข้ากับแนวความคิดของผู้แวดล้อมได้ สำหรับข้อที่พัฒนาน้อยที่สุด คือ ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ของนักศึกษา อาจเนื่องมาจากนักศึกษาต้องใช้เวลากับการเรียนมาก เพราะมีหลักสูตรเป็นตัวกำหนด ตามที่ (ศักดิ์ กองสุวรรณ, สัมภาษณ์) กล่าวว่า ไม่ว่าจะกิจกรรมใดของคณะ ฯ นักศึกษามีความเต็มใจให้ความร่วมมือ แต่เวลาไม่อำนวย เนื่องจากต้องเรียนให้ทันตามหลักสูตร และประกอบกับระยะเวลาที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในระดับคณะ ฯ จะมาเรียนด้วยมีเพียง 2 ปีเท่านั้น โอกาสที่นักศึกษาจะให้เวลากับการบำเพ็ญประโยชน์จึงน้อยมาก และนักศึกษาที่เข้ามาเรียน บางส่วนเป็นข้าราชการลามาเรียนทุกคนจะรีบเร่งในการเรียน เพื่อให้จบเร็ว ๆ และในส่วนของนักศึกษาก็จะมีความมุ่งมั่นในการเรียนเพื่อออกไปประกอบอาชีพเป็นสำคัญ

2.6 การกำหนดเป้าหมายในชีวิตอย่างชัดเจน ตามการรายงานของนักศึกษาพบว่า พัฒนาระดับมาก และตามความคิดเห็นของอาจารย์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งนับว่าเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกัน คือ อาจเนื่องมาจากว่านักศึกษาเรียนในสายวิชาชีพเฉพาะทาง และนักศึกษาที่มีความมั่นใจในอาชีพในอนาคต จึงทำให้นักศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายของชีวิตได้อย่างชัดเจน อย่างมีจุดมุ่งหมายทั้งจะเป็นประโยชน์แก่ตัวนิสิตนักศึกษาเอง เพื่อจะได้มองเห็นการวางแผนการในอนาคตของตนได้เด่นชัดขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ

ธิดารัตน์ บุญสุข (2530 : 125) ที่กล่าวว่า ผู้ที่สามารถสร้างจุดมุ่งหมายทางการศึกษา สำหรับตนเอง และสามารถเห็นความสัมพันธ์ของการศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ ของชีวิตได้ จะเป็น ผู้ตระหนักถึงสภาพการจัดการเรียนการสอน มาตรฐาน และสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษา ซึ่งนักศึกษาจะรู้จักประเมินขีดความสามารถจากการศึกษา และสามารถที่จะเผชิญกับสภาพแวดล้อม ต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยได้ และนักศึกษาจะพอใจในประสบการณ์ทางการศึกษาที่ได้รับและจะก้าว เค้นไปตามเป้าหมายที่ตนตั้งไว้ และในข้อที่นักศึกษารายงานมากที่สุดคือ ยึดการศึกษาของตนเอง เป็นฐานในการเตรียมตัวเพื่อความมั่นคงของชีวิตในอนาคต ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับความ คิดเห็นของอาจารย์ในข้อที่เห็นว่า มีการพัฒนามากที่สุดคือ นักศึกษามีความรู้ลึกที่ต่อดิวิชาชีพที่กำลัง ศึกษาอยู่ อาจเป็นเพราะว่านักศึกษามีการเรียนวิชาชีพที่ต่อเนื่องมาโดยตลอด ทำให้นักศึกษามี ความมุ่งมั่นและตั้งใจที่จะศึกษาเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จในอาชีพ ดังที่ สุภาพรรณ โคตรจรัส (2525 : 353) กล่าวว่า ความพึงพอใจในงานอาชีพที่บุคคลเลือก อาจทำให้พบความพึงพอใจ ความสนุกสนานหรือความเบื่อหน่าย ท้อแท้ในงาน ฉะนั้นการตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างฉลาด ย่อมหมายถึงการเลือกอาชีพที่ทำให้บุคคลพบความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตเป็นส่วนใหญ่ และ งานจะช่วยให้บุคคลมีความสุข มีความพึงพอใจในชีวิต ฉะนั้นความพอใจในวิชาชีพที่เรียนของ นักศึกษาจึงถือว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้องและสอดคล้องกับการวางแผนการประกอบอาชีพในอนาคต

สำหรับข้อที่นักศึกษารายงานน้อยที่สุดคือ ความสามารถในการป้องกันปัญหาอย่างรอบคอบ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์ การที่นักศึกษาไม่สนใจเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาอย่าง รอบคอบนั้นอาจเนื่องจากนักศึกษามองไม่เห็นความสำคัญของการแก้ปัญหาว่อกนักศึกษามีได้รับการฝึก ซึ่งอาจเนื่องจากวิธีถ่ายทอดการสอนของอาจารย์ ไม่ส่งเสริมความคิดริเริ่ม คือ อาจสอนโดยวิธี การบอกให้ทำเพราะอาจารย์มุ่งหวังว่านักศึกษาจะต้องทำให้ได้ตามแบบตามตัวอย่าง ตามที่อาจารย์ กำหนด คือ มิได้ให้โอกาสให้นักศึกษาคิดเลย เพราะมีเวลาเป็นตัวกำหนดในเรื่องของการสอนให้ทัน หลักสูตร และมุ่งความสำเร็จของงานเป็นสำคัญ

2.7 การพัฒนาบูรณาการ จากการรายงานของนักศึกษาซึ่งสอดคล้องกับความ คิดเห็นของอาจารย์คือ อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาถึงขั้นบูรณาการนั้นเป็น เรื่องยากที่จะทำได้สมบูรณ์ในทุกด้าน เพราะการพัฒนาบูรณาการนั้นต้องประกอบไปด้วย การสร้าง เอกลักษณ์ การตั้งจุดมุ่งหมายของบุคคล ความเชื่อและค่านิยมซึ่งเป็นผลต่อความสนใจ แผนอนาคต เรื่องอาชีพ และแนวทางดำเนินชีวิต ซึ่งรวมถึงการพัฒนามาตรฐานเข้าไว้ด้วย เช่น การนับถือ ตนเองที่แปรเปลี่ยนไปตามผลของการประเมินค่านั้น ซึ่งเป็นแนวทางการยึดถือความเด่นเฉพาะตัว

ในส่วนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและการประเมินค่าตนเอง (Chickering 1974) และข้อที่ นักศึกษารายงานและอาจารย์ให้ความคิดเห็นมากที่สุดคือ การยอมรับความคิดเห็นและการกระทำ ของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าอาจารย์และนักศึกษามีความใกล้ชิดกัน และนักศึกษา มีการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งต้องมีการปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน ฉะนั้นสิ่งที่ตามมาจากการปรึกษาหารือ ก็คือ การยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน และข้อที่พัฒนาน้อยที่สุดตามการรายงานของนักศึกษา คือ การทำกิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์และพัฒนาชุมชน อาจเนื่องจากนักศึกษาต้องใช้เวลาใน การเรียนมาก หลักสูตรไม่เอื้อต่อกิจกรรมของนักศึกษา เพราะต้องใช้เวลาทั้งหมดในการเรียนให้ ครบหลักสูตร และนักศึกษามีจุดประสงค์ที่จะเรียนให้สำเร็จ เพื่อออกไปประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้อง กับข้อเขียนของ พรชูลี อาชวอรุ่ง (2525 : 218) ที่ว่าผู้เรียนระดับอุดมศึกษามักมีเหตุผล หลาย ๆ ประการในการศึกษา แต่เหตุผลหนึ่งจะมีความสำคัญที่สุดเสมอ บางคนอาจมีเป้าหมาย เฉพาะในการฝึกฝนเพื่อการประกอบอาชีพ จึงทำให้ผู้เรียนเลือกที่จะศึกษาในสาขาวิชาที่ตน สามารถนำไปประกอบอาชีพได้กว้างขวาง และทำงานตรงตามสาขาวิชาที่เรียน

สำหรับอาจารย์มีความเห็นว่า ข้อที่พัฒนาน้อยที่สุดคือ นักศึกษามีการวางแผนอย่างรอบคอบ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต อาจเป็นเพราะว่าวิธีการสอนของอาจารย์ไม่เอื้ออำนวยต่อการฝึกในการ วางแผนของนักศึกษา ซึ่งอาจใช้วิธีการสอนโดยวิธีบอกจุดเพื่อความรวดเร็วในการเรียนการสอน เพราะอาจารย์ต้องสอนให้ครบหลักสูตร และในการสอนนี้อาจเน้นความสามารถทางวิชาการ และวิชาชีพมากเกินไป เพราะต้องสอนให้ทันหลักสูตร ซึ่งทำให้นักศึกษาขาดแนวทางในการศึกษาที่ ถูกต้องในการพัฒนา อันนำไปสู่การวางแผนอย่างรอบคอบเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต

3. ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา การอภิปรายในส่วนนี้ มุ่งประเด็นที่ควรพัฒนามากที่สุด และประเด็นการพัฒนา ลำดับสุดท้ายซึ่งจากการวิจัยตามการรายงานของนักศึกษา และความคิดเห็นของอาจารย์พบว่า โดยทั่วไปควรพัฒนาในระดับมาก เป็นเพราะว่าในการให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาต้องให้ ความรู้ทุกด้านแก่นักศึกษา เพื่อความเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ของสังคม วิจิตร ศรีสอ้าน (2528 : 12) กล่าวว่า การอุดมศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยถือว่าเป็นชุมชนวิชาของสังคม เป็นเสมือน แหล่ง "อุตสาหกรรมความรู้" (Knowledge Industry) ที่จะเสริมสร้างความก้าวหน้าเชิง วิชาการ โดยการผลิตและพัฒนาความรู้ เพื่อใช้เป็นปัจจัยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากร อื่น ๆ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาประเทศ และคุณภาพตลอดจนความพร้อมของประชากร เป็นกำลังสำคัญของการพัฒนา ดังนั้นการอุดมศึกษาซึ่งมีภารกิจสำคัญทั้งด้านการพัฒนากำลังคนและ

การเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการ เพื่อให้สังคมแต่ละสังคมพึ่งตนเองได้ และจากรายงานของนักศึกษาพบว่า แนวทางที่ควรพัฒนามากที่สุดคือ ความรับผิดชอบ อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาต้องทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและมองเห็นความจำเป็นของการทำงานร่วมกันและเห็นว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญ และวิทยาลัยสนับสนุนการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องอยู่ในกิจกรรมอิสระ เช่น กิจกรรมสโมสรนักศึกษา ทำให้นักศึกษาตระหนักถึงความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน ความร่วมมือในการทำงานให้สำเร็จ และนอกจากนั้นวิทยาลัย ฯ ได้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนา นักศึกษา คือ การให้นักศึกษาเข้ากลุ่มชมรมต่าง ๆ และร่วมรับผิดชอบในงานของกลุ่ม และควรแนะนำนักศึกษาเข้าร่วมชมรมที่ตนถนัด และ ธิดารัตน์ บุญสุข (2530 : 125) ได้กล่าวว่า นักศึกษาทุกคนรู้ว่าตนเองไม่สามารถจะเอาประโยชน์แต่ฝ่ายเดียวโดยไม่ให้การตอบแทนผู้อื่นบ้าง และก็รู้ว่าเขาไม่อาจรับการสนับสนุนช่วยเหลือจากคนอื่นอย่างสบาย โดยไม่รู้จักช่วยตนเอง นอกจากนี้ นักศึกษายังต้องรู้จักที่จะต้องสังเกตว่า การรักและการเป็นที่รักเป็นสิ่งที่สนองตอบซึ่งกันและกัน สิ่งสำคัญอีกประการก็คือ นักศึกษาประเภทนี้จะมีลักษณะที่ให้การสนับสนุนงานต่าง ๆ ดี เป็นพลเมืองดี ให้ความร่วมมือสูง ทำงานที่ได้รับมอบหมายดี เป็นผู้ช่วยเหลือที่ดี มีความรับผิดชอบ และเป็นผู้ร่วมงานที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับความคิดเห็นของอาจารย์ อาจารย์เห็นว่าแนวทางที่ควรพัฒนามากที่สุด คือ อาชีพ ซึ่งเป็นจุดประสงค์หลักของวิทยาลัย ฯ ที่จะผลิตนักศึกษาออกไปเป็นผู้ประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรอบรู้ เชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาชีพที่นักศึกษาได้ศึกษาอยู่ และอาจารย์เห็นความสำคัญของการชี้แนะเกี่ยวกับอาชีพอย่างยิ่ง และวิทยาลัย ฯ ได้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมด้านอาชีพให้แก่ นักศึกษา คือ จัดแข่งขันทักษะด้านวิชาชีพทุกสาขาวิชาชีพ และจัดพานักศึกษาทัศนศึกษาโรงงานและหน่วยธุรกิจ เพื่อเสริมประสบการณ์แก่นักศึกษา และในการที่วิทยาลัย ฯ เห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของ อรณพ นวกิจบำรุง (2529 : 99) กล่าวว่า แนวบทบาทที่นักศึกษามีการรับรู้สูงสุดในอันดับสูงสุดคือ แนวบทบาทในการฝึกฝนในการประกอบอาชีพ

สำหรับแนวทางในการพัฒนาที่มีความสำคัญน้อยที่สุดคือ การเมือง ทั้งการรายงานของนักศึกษาและความคิดเห็นของอาจารย์สอดคล้องกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นและตระหนักในความสำเร็จของการเรียนการสอนให้บรรลุความสำเร็จเพื่อการนำไปสู่อาชีพในอนาคต โดยไม่คำนึงหรือให้ความสนใจในเรื่องของการเมืองหรืออาจเป็นเพราะว่า วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาได้ก่อตั้งขึ้นมาจากความสับสน ของการเปลี่ยนแปลงในวงการศึกษานี้ ในปี พ.ศ. 2514 ในสมัยประชาธิปไตยเบ่งบานและพลังนักศึกษาเฟื่อง ได้มีการเดินขบวน

ของนักศึกษาอาชีวศึกษามายังกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเรียกร้องให้มีโอกาสได้เรียนถึงระดับปริญญาตรี และผู้บริหารในกระทรวงในสมัยนั้นยอมรับฟังข้อเสนอของกลุ่มนักศึกษาผู้เรียกร้อง ถึงแม้ว่าจะไม่เต็มใจเพราะไม่เห็นด้วย แต่ก็รับว่าจะพิจารณา และในปี 2518 ก็ได้พระราชบัญญัติวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ประกาศใช้เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2518 (อนันต์ กรุแก้ว) และ (ธรรมบุญ ฤทธิมณี, สัมภาษณ์) กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการไม่อนุญาตให้วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษามีสโมสรนักศึกษา เพราะเกรงว่าการรวมตัวของนักศึกษา และคณะต่าง ๆ ของวิทยาลัย ๆ ก็ต่างคนต่างทำกิจกรรมของตนเองในลักษณะของชมรม จนกระทั่งถึงปี พ.ศ.2529 โดยความเห็นชอบของสภาวิทยาลัย ๆ จึงได้ออกระเบียบวิทยาลัย ๆ ว่าด้วยสโมสรนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พ.ศ.2528 ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุของความเฉยเมยและไม่สนใจเกี่ยวกับเรื่องการเมืองของอาจารย์และนักศึกษาตลอดมา

แนวทางการพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

1. การพัฒนานักศึกษาตามแนวทฤษฎีการพัฒนานักศึกษาของ ชิคเกอร์ริง (Chickering 1974) ทั้ง 7 ด้าน พบว่า ควรได้พัฒนาตามลำดับความสำคัญดังนี้

1.1 การพัฒนาสมรรถภาพ พบว่า นักศึกษามีการพัฒนาน้อยที่สุดคือ การเขียน อภิปรายความรู้ แสดงความคิดเห็นในการอภิปราย การโต้ตอบอย่างมีเหตุผล และการถ่ายทอดความคิดไปสู่การเขียนอย่างเป็นระบบ ถ้าจะดูจากแนวทางการพัฒนานักศึกษาของ ชิคเกอร์ริง พอสรุปได้ว่า นักศึกษามีการพัฒนายังไม่ครบทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย และสังคม จึงทำให้นักศึกษาไม่มีความมั่นใจในการแสดงออกทั้งการพูดและการเขียน ดังนั้นสิ่งที่ควรพัฒนาให้แก่ นักศึกษา คือ ความมั่นใจในสถานภาพของตน และสิ่งที่วิทยาลัย ๆ ได้จัดดำเนินการเพื่อพัฒนานักศึกษาด้านนี้ คือ ให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้กับอุปกรณ์สมัยใหม่ เช่น โทรทัศน์ วีดีโอเทป ฯลฯ จัดแข่งขัน จัดนิทรรศการ เพื่อเสริมวิชาชีพและวิชาการ ให้นักศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาที่ตนถนัดอย่างทั่วถึง เพื่อให้นักศึกษามีความคล่องตัว มีอารมณ์แจ่มใส ไม่เป็นคนหมกมุ่น มองโลกในแง่ดี และสิ่งหนึ่งที่น่าจะทำคือ อาจารย์ ควรฝึกให้นักศึกษาได้มีโอกาสเขียน พูด แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล และสามารถสรุปความคิดเห็นที่เหมาะสมได้ โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สรุปความคิดเห็นและสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลในขณะที่เรียนทั้งทางด้านวิชาการและภาคปฏิบัติ

1.2 การพัฒนาอารมณ์ พบว่านักศึกษาพัฒนาน้อยที่สุดคือ ชอบเพื่อนต่างเพศและ แอบคิดถึงเขาตลอดเวลา ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่งกับวัยของนักศึกษา ดังนั้น นักศึกษาควรได้รับการพัฒนาอย่างยิ่ง เพราะการหมกมุ่นกับสิ่งที่ไร้สาระจะทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนและการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ดังนั้นวิทยาลัย ฯ ควรจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างอารมณ์ให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะคือ ส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าชมรมต่าง ๆ ที่ตนมีความถนัด เพื่อเสริมการพัฒนาทั้งด้านอารมณ์และสังคม และวิทยาลัย ฯ ควรปลูกฝังให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของสังคม และการบำเพ็ญประโยชน์ และอีกข้อหนึ่งที่นักศึกษานำมาพัฒนาน้อยที่สุดคือ ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเมื่อถูกกระทบทางอารมณ์ ซึ่งแสดงว่าเป็นคนที่เอาแต่ใจตัว ยึดตนเองเป็นใหญ่ ไม่ให้ความสำคัญในความคิดเห็นของผู้อื่น และตามแนวคิดของซิกเกอริง เห็นว่านักศึกษาที่มีพฤติกรรมแบบนี้ ควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้เข้ากลุ่มเพื่อน เพื่อเป็นการฝึกการแสดงอารมณ์ต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม เพราะการจัดอารมณ์ได้นั้นเป็นพื้นฐานมาจากการรู้จักควบคุมสภาวะจิตของตนเอง และเพื่อเสริมการพัฒนานักศึกษาในด้านนี้วิทยาลัย ฯ ได้จัดให้นักศึกษามีโอกาสฝึกการนั่งสมาธิ เพื่อพัฒนาจิตใจให้เกิดความมั่นคงทางอารมณ์ และสิ่งที่ควรเสริมสร้างให้มีขึ้น ซึ่งอาจจัดให้นักศึกษาได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อย อาจารย์ควรได้เอาใจใส่ในเรื่องของระบบการทำงานของกลุ่มว่าเป็นไปอย่างประชาธิปไตยหรือไม่ และควรมีการหมุนเวียนตำแหน่งของงานที่รับผิดชอบ เพื่อเป็นการฝึกสถานภาพทางอารมณ์ เพื่อพัฒนานักศึกษาให้รู้จักการทำงานอย่างเป็นระบบ รู้จักการหมุนเวียนตำแหน่งงานที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นการฝึกให้นักศึกษารู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักปรับสภาพอารมณ์เมื่อทำงานร่วมกับผู้อื่น

1.3 การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง พบว่า นักศึกษามีการพัฒนาน้อยที่สุดคือ นักศึกษาตัดสินใจแล้วนักศึกษาจะไม่เปลี่ยนใจ แสดงว่านักศึกษามีความเป็นตัวของตัวเองสูง จนอาจทำให้เสียมนุษยสัมพันธ์ที่ดี โดยมองข้ามความจริงที่ว่าการทำงานที่จะเป็นตัวของตัวเองได้อย่างเหมาะสมนั้น ซิกเกอริง ได้กล่าวว่า จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการดำเนินการ อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ และได้รับการยอมรับในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สำหรับกิจกรรมที่วิทยาลัย ฯ จัดเพื่อเสริมพัฒนานักศึกษาในด้านนี้คือ ให้นักศึกษาได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น การออกฝึกงานในชนบท ซึ่งนักศึกษาที่ออกฝึกงานทุกคนต้องรับผิดชอบตั้งแต่เรื่อง การทำความสะอาดที่อยู่อาศัย อาหาร งานในความรับผิดชอบ และการติดต่อประสานงานกับกลุ่มที่นักศึกษาจะต้องออกไปทำงานร่วม ดังนั้นการที่จะให้งานบรรลุจุดประสงค์จึงมิใช่เรื่องง่าย และถ้าการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ก็จะทำให้ให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาได้อย่างเต็มที่ ทั้งใน

ด้านการทำงานร่วมกัน การเสียสละ การสร้างสรรค์ในงานที่ทำ ตลอดจนการวางแผน และการมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น

1.4 การพัฒนาความมีเอกลักษณ์ พบว่า นักศึกษามีการพัฒนาที่น้อยที่สุดคือ ลอกเลียนแบบบุคคลที่ตนชื่นชอบ เพื่อพัฒนาเป็นเอกลักษณ์ของตน ซึ่งแนวคิดการพัฒนานักศึกษาของ ซิคเกอร์ริง กล่าวว่า การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน รวมถึงความสามารถ อารมณ์ ความอิสระในการปกครองตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในเรื่องของคุณงามความดี ควรส่งเสริมให้มากขึ้น และกิจกรรมที่วิทยาลัย ฯ จัดเพื่อเสริมการพัฒนาในด้านนี้ก็คือ เชิญวิทยากร มาบรรยายและสาธิตการแสดงออกด้านกิริยา มารยาท แก่นักศึกษา เพื่อเสริมสร้างการวางตัวที่เหมาะสมในสังคม เพื่อให้ศึกษานำพฤติกรรมที่คั่งงามมาปรับเป็นบุคลิกของตน และสิ่งที่น่าจะจัดเสริมให้แก่นักศึกษาคือ เชิญบุคคลตัวอย่างที่เป็นที่ยอมรับของสังคม และเลือกผู้ที่มีอาชีพสอดคล้องกับวิชาที่เรียนของนักศึกษามารายงานแนวคิดและการดำเนินชีวิตจนประสบความสำเร็จ เพื่อเสริมให้นักศึกษาได้มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ ตลอดจนการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและมีเกียรติในสังคม

1.5 ความมีอิสระในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า นักศึกษาพัฒนาที่น้อยที่สุดคือ มีเพื่อนมากทั้งในสถาบันและนอกสถาบัน ซิคเกอร์ริง ได้เสนอแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมเพื่อพัฒนานักศึกษาคือ จะต้องมีความสามารถในการเลือกคบคน รวมทั้งเรียนรู้ที่จะปรับจิตใจและพฤติกรรมของตนเอง ให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ และวิทยาลัย ฯ ได้จัดกิจกรรมเพื่อเสริมการพัฒนานักศึกษาด้านนี้คือ จัดปฐมนิเทศน์นักเรียนนอกสถานที่ เพื่อเสริมประสบการณ์การอยู่ร่วมกันของนักศึกษา พร้อมทั้งให้ความรู้ในเรื่อง การปฏิบัติตัวในสถานศึกษา และการเป็นพลเมืองดี นอกจากกิจกรรมที่กล่าวนี้ วิทยาลัย ฯ ควรจัดให้นักศึกษามีโอกาสทำงานในเชิงวิชาการและวิชาชีพร่วมกับสถาบันอื่น เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสพบปะกับนักศึกษาจากสถาบันอื่น นอกจากนี้ นักศึกษาจะได้รับประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

1.6 การกำหนดเป้าหมายในชีวิตอย่างชัดเจน พบว่า นักศึกษาพัฒนาที่น้อยที่สุดคือ การวางแผนป้องกันปัญหาอย่างรอบคอบ ตามแนวคิดของซิคเกอร์ริง ได้กล่าวว่า การดำเนินชีวิต ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้มีลักษณะประสานสัมพันธ์กันระหว่างด้านอาชีพ นันทนาการ และวิถีชีวิต เพื่อการวางแผนในอนาคตของตน และวิทยาลัย ฯ ได้สนับสนุนให้จัดกิจกรรมประจำของวิทยาลัย ฯ เพื่อเสริมประสบการณ์ให้นักศึกษารู้จักแก้ปัญหา คือ กิจกรรมสโมสรนักศึกษา กิจกรรมชมรม ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษามีโอกาสปฏิบัติจริง นอกจากนี้วิทยาลัยควรส่งเสริมให้นักศึกษาเขียนโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการ และ

แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการปลูกฝังค่านี้นี้ วิทยาลัย ฯ ควรสอนให้นักศึกษารู้ขั้นตอนของการวางแผน คำเนิการ และประเมินผลทั้งด้านวิชาการ และภาคปฏิบัติ และบุคคลที่น่าจะเป็นผู้ที่ส่งเสริมในแนวคิดนี้ได้คือ อาจารย์ผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดนักศึกษาทั้งด้านการเรียนและเรื่องส่วนตัว ดังนั้นอาจารย์ควรได้ตระหนักถึงวิธีการสอนอันจะนำไปสู่จุดประสงค์ที่ต้องการ

1.7 การพัฒนาบุคลากร พบว่า นักศึกษามีการพัฒนาที่น้อยที่สุดคือ การทำกิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์และพัฒนาชุมชน ซึ่งการทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในขณะศึกษาอยู่ในวิทยาลัย ฯ จะเป็นพื้นฐานของอาชีพในอนาคต และซิคเกอร์ริง ได้กล่าวว่า การตั้งจุดมุ่งหมาย ความเชื่อ และค่านิยมที่มีอยู่แล้วทำให้เป็นผลต่อความสนใจในการวางแผนอาชีพในอนาคต และแนวทางดำเนินชีวิต ซึ่งรวมถึงการพัฒนามาตรฐานบุคคลที่แปรเปลี่ยนไปตามผลของการประเมิน และวิทยาลัย ฯ ได้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาในด้านการบำเพ็ญประโยชน์ คือ กิจกรรมสโมสรนักศึกษาจัดให้นักศึกษาได้มีโอกาสพัฒนาชุมชนที่ขาดแคลนและก้นดาร์ โดยจัดเป็นกลุ่มในช่วงปิดภาคปลาย ใช้เวลาประมาณ 1 เดือน และมีการติดต่อประสานงานกับจังหวัดนั้น ๆ และสิ่งที่วิทยาลัย ฯ ควรจัดเสริมการพัฒนาให้นักศึกษาค่านี้นี้ คือ จัดโปรแกรมให้นักศึกษาออกไปบำเพ็ญประโยชน์ โดยหมุนเวียนทุกคณะ เช่น ออกไปเยี่ยมเยียนทหารบาดเจ็บจากสงคราม เต็กกำพร้าว บ้านพักคนชรา และการให้ความรู้แก่ชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร

2. แนวทางที่ควรพัฒนามากที่สุดตามการรายงานของนักศึกษาและความคิดเห็นของอาจารย์

2.1 ความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากสำหรับบุคคลผู้เป็นช่างทุกสาขาวิชาชีพ ต้องปลูกฝังให้มากขึ้น และวิทยาลัย ฯ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องของความรับผิดชอบอย่างยิ่ง วิทยาลัยได้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมด้านความรับผิดชอบ คือ จัดชมรมต่าง ๆ ให้นักศึกษาเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยอาจารย์เป็นผู้ให้คำแนะนำเมื่อมีปัญหา และต้องมีการประเมินผลงานทุกครั้งที่มีการดำเนินการ

2.2 อาชีพ อาชีพเป็นเป้าหมายสำคัญของวิทยาลัย ฯ เมื่อผลิตบัณฑิตออกมาแล้วควรประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างงานใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม มีแนวทางในการประกอบอาชีพอย่างแจ่มชัด และวิทยาลัย ฯ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในด้านอาชีพเป็นอย่างมาก ดังนั้นวิทยาลัย ฯ ได้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมด้านอาชีพ คือ จัดแข่งขันความเป็นเลิศด้านวิชาชีพทุกสาขาวิชา เพื่อส่งเสริมทักษะและความมั่นใจแก่นักศึกษา

นอกจากนั้นวิทยาลัย ฯ ได้สนับสนุนให้จัดทัศนศึกษาตามหน่วยธุรกิจ และโรงงานผลิตต่าง ๆ ที่ สอดคล้องกับวิชาชีพ ให้นักศึกษาออกฝึกงานกับหน่วยงานของเอกชนตามวิชาชีพที่เรียน และเชิญ วิทยากรที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ และสิ่งที่วิทยาลัยน่าจะทำได้คือ จัดตั้งสหกรณ์ของวิทยาลัย ฯ จัดจำหน่ายผลิตผลทุกอย่างของนักศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ศึกษามีทักษะเพิ่มขึ้น มองเห็นแนวทางใน การประกอบอาชีพ และนักศึกษาจะสามารถประเมินได้ว่าสินค้าของวิทยาลัย ฯ นั้นได้มาตรฐาน สินค้าของวิทยาลัยมีคุณภาพทัดเทียมกับสินค้าในท้องตลาดหรือไม่

3. กิจกรรมที่ควรจัดเพื่อส่งเสริมนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

กิจกรรมที่ควรทำมากที่สุด ตามการรายงานของนักศึกษา และความคิดเห็นของ อาจารย์ คือ

3.1 สถาบันควรส่งเสริมให้นักศึกษามีโอกาสได้เรียนรู้ โดยใช้อุปกรณ์สมัยใหม่ เช่น โทรศัพท์ วีดีโอเทป ฯลฯ อย่างเพียงพอ

3.2 สโมสรนักศึกษาจัดให้นักศึกษาได้มีโอกาสพัฒนาชุมชนที่ขาดแคลนและก้นดาร์ เป็นกลุ่มในช่วงปิดเทอมภาคปลาย ใช้เวลาประมาณ 1 เดือน โดยประสานงานกับจังหวัด เพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรและเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาชีพ

3.3 สโมสรนักศึกษาควรจัดให้นักศึกษาเข้ากลุ่มชมรมต่าง ๆ ให้นักศึกษามีโอกาส ปฏิบัติจริงในเรื่องของการเขียนโครงการ กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมประจำของ วิทยาลัย ฯ ให้สามารถดำเนินการและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจารย์ฝ่ายกิจกรรม นักศึกษาเป็นผู้ประเมินเมื่องานเสร็จเรียบร้อยแล้ว

3.4 เพื่อเสริมความเชื่อมั่นในตนเองแก่นักศึกษา คณะควรจัดให้นักศึกษาได้มี โอกาสทัศนศึกษาที่สอดคล้องกับวิชาชีพ เช่น พาชมโรงงานผลิตต่าง ๆ และหน่วยธุรกิจ เพื่อเสริม ประสบการณ์ในด้านวิชาชีพ โดยสถาบันสนับสนุนให้ผู้สอนวิชาที่สอดคล้องกันเป็นผู้จัดดำเนินการ

4. เสนอแนะแนวทางสำหรับผู้บริหาร ของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

ผู้บริหาร คือ บุคคลสำคัญในวิทยาลัย ฯ ที่จะเป็นผู้สนับสนุน เสริมสร้าง หรือหยุด พัฒนาใด ๆ ในวิทยาลัย ดังนั้นสิ่งที่ผู้บริหารควรได้มีการพิจารณาหรือทบทวนอย่างยิ่ง คือ

4.1 หลักสูตร จากการศึกษาพบว่า วิทยาลัย ฯ นักศึกษา ไม่มีเวลาสำหรับการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมเท่าที่ควร เพราะนักศึกษาต้องใช้เวลา 2 ปี เพื่อการเรียนให้

ทันหลักสูตร เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ของวิทยาลัย ฯ ดังนั้นควรได้ทบทวนเนื้อหาของหลักสูตร ว่า เหมาะสมกับเวลาหรือไม่ และประกอบกับประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา หลักสูตรควร ให้ความยืดหยุ่นมากขึ้น ให้โอกาสผู้เรียนได้เลือกเรียนวิชาที่ถนัดมากขึ้นตามความสนใจ และ วิชาที่เปิดสอนควรเป็นวิชาที่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน

4.2 การสอน การจัดอาจารย์สอนไม่ควรให้อาจารย์ที่คอยประสบการณ์ หรือ เรียนลึกทางสาขาเดียวเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการสอนวิชาการศึกษาทั่วไป หรือผู้ที่ไม่ถนัดด้าน วิชาชีพมาเป็นผู้สอนวิชาชีพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจทำให้สิ่งที่ยากกลายเป็นยากและน่าเบื่อไปในที่สุด และควรสนับสนุนให้อาจารย์ได้ใช้วิธีการสอนแบบเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พบปะสนทนาให้มากขึ้น และอาจารย์ควรนำการสนทนาของผู้เรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้และวิชาการให้มากขึ้น ควร สนับสนุนกิจกรรมและงานกลุ่มทางวิชาการให้ผู้เรียนร่วมกันทำ อาจารย์ควรทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือ ชี้แนะแนวทาง ให้ผู้เรียนได้มีอิสระ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ มีเป้าหมายของการเรียนอย่าง ชัดเจน โดยอาจารย์เป็นผู้ชี้แนะและกระตุ้นเตือนให้เห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเรียน อาจารย์ ควรกำหนดให้นักศึกษาเขียนรายงานการค้นคว้า และสามารถเสนอผลงานได้อย่างแจ่มชัดทั้งการ พูดและการเขียน ตลอดจนการแสดงเหตุผลอย่างถูกต้องเหมาะสม ควรส่งเสริมนักศึกษาในกระบวนการ การคิด คือ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และการสังเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ วิธีการและ แนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อาจารย์ควรเน้นนักศึกษาให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มิใช่ เป็นประเภทลอกเลียนแบบเรื่อยไป และผู้บริหารควรได้สนับสนุนการพัฒนาอาจารย์ให้มีโอกาส เพิ่มพูนความรู้และมีทัศนคติที่ดี มุ่งมั่นที่จะผลิตบัณฑิตออกไปเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความคิด และมี คุณธรรม

4.3 งานกิจกรรมของนักศึกษา ผู้บริหารควรมีนโยบายสนับสนุนกิจกรรมของ นักศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รับผิดชอบบางส่วนของนักศึกษามาร่วมกับงานของวิทยาลัย ฯ เช่น โอกาสวันพระราชทานปริญญาบัตร อาจให้นักศึกษาจัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักศึกษา เพื่อให้ครอบครัวของบัณฑิตใหม่ได้เห็นผลงานของนักศึกษาในปัจจุบัน และควรสนับสนุนให้จัดกิจกรรม เพื่อเสริมความรู้ของนักศึกษาเป็นประจำ เช่น การฉายภาพยนตร์ การจัดอภิปรายจากผู้ทรงคุณวุฒิ จัดกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม จัดนิทรรศการส่งเสริมความรู้ ซึ่งสิ่งที่กล่าวนี้ ผู้บริหารควรได้จัด บุคลากรให้มีหน้าที่ประจำเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและต่อเนื่องในการพัฒนานักศึกษา

4.4 การเมือง จากการศึกษาพบว่า ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความเห็นตรง กันในด้านไม่เห็นความสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า กิจกรรมทางสังคมและการเมือง เป็นสิ่ง

จำเป็นที่ต้องส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีความรู้ ความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง เพื่อการเป็นประชากรที่ดี และความมั่นคงของชาติ ซึ่งอาจเสริมได้ในรูปของเนื้อหาของวิชาในหลักสูตร จัดผู้มีความรู้อย่างถูกต้องในระบบประชาธิปไตยมาบรรยาย เพื่อให้ศึกษามีความเข้าใจที่ดีและถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

เพื่อให้การพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรนำแนวทฤษฎีการพัฒนานักศึกษาของซิคเกอร์ริงในแต่ละด้านมาศึกษาอย่างลึกซึ้ง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาแต่ละด้านให้แจ่มชัดยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย